

Viite

Asia

Kriisinhallinnan parlamentaarinen komitea; lokakuun kokouksen pöytäkirja

Asiasanat	KRIISINHALLINTA, SIVIILIKRIISINHALLINTA, YK RAUHANTURVAAMINEN
Hoitaa	POL-10
Hoitaa UE	
Koordinoi	
Tiedoksi	ALI-01; ALI-02; ASA-01; ASA-02; AVS-KEO; AVS-POL; KEO-01; KEO-02; KEO-10; KEO-20; KEO-70; OIK-20; POL-01; POL-02; POL-20; POL-30; POL-40; POL-50; POL-60; STU-00; TAS-10; UKKMI-00; UMI-00; VSI-00 ABA; ALG; ANK; BER; DUB; EUE; GEN; HAA; ITÄ-22; KAB; KOB; LON; MAD; MEX; NAE; PAR; PEK; VAR; WAS; WIE; YKE CMC KRIISINHALLINTAKESKUS; EUAVS; OM; PE; PE/YHTEYSUPSEERI; PLM; PUVS; SM; SUPO; TPK; VNK

Laatija jakanut

Kriisinhallinnan parlamentaarisen komitean kokous pidettiin 8.10.2020 eduskunnassa ja etänä. Kokoukseen osallistuivat puheenjohtaja Johanna Sumuvuori, komitean jäsenet Ville Kaunisto, Kimmo Kiljunen Jouni Ovaska, Eva Biaudet, Merja Kyllönen, Sari Tanus sekä varajäsen Hussein al-Tae, pysyvät asiantuntijat Harri Uusitalo (FINCENT), Anne Palm (WISE), Oskari Eronen (CMI), Kirsi Henriksson (CMC), Anni Lahtinen (FINGO), Mauri Koskela (Rauhanturvaajaliitto ry), Janne Kuusela (puolustusministeriö), Vesa Virtanen (Puolustusvoimat) ja sekä komitean sihteeristön jäsenet (UM, PLM, SM, VNK). Paneelikeskusteluun asiantuntijoiksi oli kutsuttu lisäksi etäyhteydellä Antti Hartikainen (EUAM Ukraine) ja eversti (evp.) Petri Kosonen (Suomen ISAF- ja RSM-kontingentit). Kokouksen asialista on tämän muistion liitteenä.

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja esitteli asialistan. Hyväksyttiin kokouksen asialista.

2. Edellisen kokouksen (9.9.) pöytäkirjan hyväksyntä

Muokattiin edellisen kokouksen pöytäkirjan kohtia 3. ja 4. niin, että lisättiin painotusta kriisinhallintaoperaatioista palaavien palaute- ja purkutyön ja mahdollisen hoidon tärkeydelle sekä lisättiin kohta henkilön terveyden huomioimiseksi ennaltaehkäisevästi ja jo operaation aikana. Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja edellä mainituin muutoksin.

3. Kriisinhallinnan tarpeet ja resurssit nyt ja tulevaisuudessa ml. koulutus ja rekrytointi

Paneelikeskustelu: Kirsi Henriksson/Kriisinhallintakeskus, Antti Hartikainen/EUAM Ukraina, Harri Uusitalo /FINCENT, eversti (evp) Petri Kosonen (ISAF ja RSM)

Paneelikeskustelijoiden alustuksissa nousi esille **kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuuden toteutumisen** edellytyksenä kokonaisvaltaisuuden huomioiminen operaatioiden suunnittelussa, mandaatissa ja poliittisessa päätöksenteossa. Kentällä kokonaisvaltaisuuden toteutumiseen on vaikea vaikuttaa ilman ym. edellytyksiä. Kokonaisvaltaisuuden toteutuminen kriisinhallintaoperaatioissa vaihtelee, mutta on kehittynyt selvästi vuosien saatossa. Positiivisia kokemuksia monialaisesta yhteistyöstä eri toimijoiden kesken on erityisesti siviilikriisinhallinnan operaatioista. Samalla painotettiin, että luottamuksen raken-

taminen esimerkiksi paikallisiin toimijoihin vie aikaa ja työn on oltava pitkäjänteistä. Kokonaisvaltaisuu- den toteutumisen haasteeksi nousi koordinointi ja usean eri ohjivan organisaation tuomat ristikkäisyy- det.

Vaikuttavuuden osalta painotettiin kohdemaan oman osaamisen kehittämistä ja suoraa yhteyttä koh- demaan hallintojärjestelmään huomioiden keskushallinto, paikallis- ja ruohonjuuritaso. Paikallisia pien- hankkeita pidettiin hyvänä vaikuttavuuden ja operaation näkyvyyden kannalta paikallistasolla. Ilman keskushallinnon tukea paikallishankkeilla ei kuitenkaan ole vaikuttavuutta. Vaikuttavuutta voidaan tar- kastella eri tasoilla: poliittisen päätöksenteon tasolla esimerkiksi Suomen maakuvan rakentumisena kriisinhallintaoperaatioihin osallistumisen kautta, toimialueen tilanteen kehityksen näkökulmasta sekä kansalliseen puolustukseen saatujen oppien ja kokemuksen näkökulmasta.

Suomalaisten kiinnostuksen kriisinhallintatehtäviin katsottiin olevan hyvällä tasolla, mutta toisaalta todettiin, että kannustumia osallistumiselle on hyvä pitää yllä. Tuotiin esiin haasteet löytää henkilöstöä operaatioihin, joissa päätyöskentelykieli on ranska. Voitaisiin käydä nykyistä enemmän julkista keskus- telua kriisinhallinnan prioriteeteista ml. miten edistetään sopivien henkilöiden hakeutumista tehtäviin. Taitojen ja tarpeiden kohtaamista voisi parantaa kehittämällä viestintää ja huomioimalla paremmin re- serviläisiä, joissa on paljon potentiaalia.

Suomalaisten hakeutumista johtotehtäviin pidettiin toivottavana ja niillä voidaan lisätä vaikuttavuutta. Johtotehtävien saamiseksi kriisinhallintaosallistumisesta olisi keskitettävä ja lisättävä – joko henkilöstön / joukkojen muodossa tai teknisiä kykyjä tarjoamalla – sillä johtotehtävään pääseminen edellyttää pa- nostusta operaatioihin. Myös lobbauksen tulisi olla laaja-alaista.

Suomalaisten vahvuuksiksi kansainvälisesti nostettiin korkea koulutustaso sekä yleissivistys, jonka kautta suhtautuminen mm. paikallisiin kumppaneihin on tasavertaista ja puolueetonta.

Naisten osallistumisessa kriisinhallinnan tehtäviin on kehitettävää, mutta kiitostakin voidaan antaa erityisesti siviilikriisinhallinnan osalta, jossa naisten osuus suomalaisasiantuntijoista on ollut yli 40% jo pitkään. Sotilaallisessa kriisinhallinnassa naisten osuus on reilu 5 %, mikä johtuu pitkälti suomalaisen asepalveluksen rakenteesta. Naisten sijoittuminen keskeisiin tehtäviin operaatioissa voi olla haastavaa johtuen kv. operaatioiden joskus syrjivästä toimintakulttuurista.

WISE:n toiminnanjohtaja Anne Palm toi keskusteluun havaintoja kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan ta- pahtumasta ja WISE:n tuoreesta julkaisusta ”Naiset kriisejä hallitsemassa”. Erityisesti johtotehtävissä naisten osallisuus lisää operaation vaikuttavuutta, tutkimusten mukaan asiantuntijoiden erilaiset taustat parantavat vaikuttavuutta ja tukevat yhteyksiä paikallisväestöön ja antavat mallia sellaisille kumppa- nimaille, joiden tasa-arvossa on vielä kehitettävää.

Keskustelussa käsiteltiin tarkemmin naisten osallistumista ja toimintaympäristön muutosta. Naiset ko- kevat syrjintää ja häirintää operaatioissa osittain siksi, että moni jäsenmaa lähettää operaatioihin vain miehiä, jotka tulevat lisäksi usein miesvaltaisilta aloilta. Toimintaympäristöä voitaisiin muuttaa selkeillä ohjeilla ja puuttamalla väärinkäytöksiin johtotasolta sekä kouluttamalla henkilöstöä tasa-arvo-osaami- sessa. Naisten osallisuuden kehittäminen on pitkäjänteistä työtä, eikä saavutettuja tuloksia tule pitää itsestäänselvyksinä.

Terveysturvallisuus, hybriditoiminta, merialueet, rauhanvälitys sekä nuorison osallistaminen nostettiin esille kokonaisvaltaisen operaatiotoiminnan osa-alueina, joihin tulisi kiinnittää huomiota. Pidettiin tar- keänä, että terveysturvallisuus huomioidaan kaikissa tilanteissa.

Operaatiosuunnittelussa olennaista on poliittinen tahtotila ja näkemys siitä, miksi operaatioon halutaan osallistua.

Vaikuttavuuden osalta oltiin yksimielisiä siitä, että operaatioihin olisi hyvä saada enemmän ministeriöi- den, virastojen johdossa toimivia tai toimineita henkilöitä. Korkean profiilin kriisinhallintatehtävät olisi saatava nykyistä paremmin esille urakehitysmahdollisuutena.

Puheenjohtaja veti keskustelua yhteen todeten, että vaikuttavuus on asia, johon on selkeä halu panostaa enemmän. Kokonaisvaltaisuudella on suuri merkitys vaikuttavuudelle. Tärkeää on huomioida kokonaisvaltaisuuden monitahoisuus eli poliittinen vaikuttavuus, paikallinen tehokkuus ja kansallisen puolustuskyvyn kehittyminen. Suomen vahvuuksia ovat hyvä koulutustaso ja kokemus johtotehtävistä, hyvä maine luotettavana kumppanina sekä joustavuus ja laaja asiantuntijapohja ja reservi. Naisten osallistumisen merkitys kokonaisvaltaisuudelle on tärkeää. Kriisinhallinnan koulutusta tulee kehittää ja mukauttaa vastaamaan muuttuvaa toimintaympäristöä ja henkilöstössä tulee panostaa laatuun. Tärkeää on strateginen ote ja näkemys siitä, missä operaatioissa Suomen tulee olla mukana ja minne halutaan saada suomalaisia ja milloin on hyödyllistä keskittää tai vaihtoehtoisesti hajauttaa toimintaa.

Todettiin, että keskustelussa esitetyt kysymykset ja kommentit huomioidaan komitean linjausta laadittaessa.

4. Komitean seuraava kokous ja syksyn kokoussuunnitelma

Seuraava kokous pidetään 12.11, jolloin on esillä kriisinhallinnan vaikuttavuus, siviili-sotilasyhteistyön kehittäminen sekä sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden yhtymäkohdat kriisinhallinnan näkökulmasta.

Marraskuun kokouksessa esitellään Laurea-ammattikorkeakoulun laatima selvitys suomalaisen kriisinhallintatoiminnan vaikuttavuudesta erityisesti UNIFIL- ja EULEX Kosovo -operaatioissa.

Ulkoministeriön on tulevana viikkoina tarkoitus järjestää komitean aihepiiriin liittyen epävirallinen virtuaalinen keskustelutilaisuus kriisinhallinnasta osana Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa mm. alan tutkijoiden ja toimittajien kanssa.

5. Kokouksen päättäminen

Päätettiin kokous.

LIITTEET

-Kokouksen asialista